

ภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านไทย

1. ความหมาย ขอบเขตและความสำคัญของภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย

- ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย หมายถึง พื้นความรู้ทั้งหมดที่เกี่ยวกับการแพทย์เฉพาะถิ่นของไทย
- ขอบเขตของภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย

2. ความสำคัญของภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย มี 3 ประการ คือ

2.1 ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมไทย จึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตร่วมกันของคนไทย

2.2 ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยที่คนไทยส่วนใหญ่ยัง

ต้องการ

2.3 ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านเป็นทรัพยากรที่สำคัญของวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่สามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อคนไทยได้

3. ความเชื่อพื้นฐานของภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย

3.1 ความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติที่เป็นสาเหตุของการป่วย ได้แก่

- ความเชื่อเรื่องผีซึ่งมีทั้งผีดีและผีร้ายที่เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วย
- ความเชื่อเรื่องขวัญ หากขวัญออกจากตัวจะทำให้ผู้นั้นเจ็บป่วยหรือถึงแก่ชีวิต
- ความเชื่อเรื่องฤกษ์และโชคชะตาที่ทำให้คนนั้นมีเคราะห์หรือเจ็บป่วยได้
- ความเชื่อเรื่องกรรมในพุทธศาสนาที่ทำให้คนเจ็บป่วยหรือถึงแก่ชีวิตในลักษณะต่าง ๆ กัน
- ความเชื่อตามหลักพุทธศาสนา พุทธศาสนาเป็นกรอบความเชื่อพื้นฐานที่ใช้อธิบายเกี่ยวกับชีวิต

และความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับโลกนี้ โลกอื่น และจักรวาล ซึ่งเป็นองค์ความรู้ในการทำความเข้าใจกับร่างกาย การดูแลสุขภาพและการรักษาโรค นอกจากนี้ พุทธศาสนาอย่างเป็นแหล่งสะสมและถ่ายทอดความรู้ทางการแพทย์ เป็นสถานที่ให้การรักษาโรมามตั้งแต่อดีต

4. ความหลากหลายของภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย

4.1 ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านภาคเหนือ

ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตและสุขภาพของชาวล้านนา ชาวล้านนาเชื่อว่าชีวิตคนประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 2 อย่าง คือ รูปกับนาม หรือส่วนของธาตุ กับส่วนของขวัญ ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เมื่อใดที่แต่ละส่วนบกพร่องหรือความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจไม่สมดุลก็ก่อให้เกิดความเจ็บป่วยขึ้นได้

หลักการดูแลผู้ป่วยของภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านล้านนา คือ การเสริมส่วนที่ขาด ขาดส่วนที่เกิน ล้างสิ่งที่เป็นพิษ แก้ไขสิ่งที่เป็นต้นเหตุของการป่วย และบำรุงร่างกายให้แข็งแรงโดยใช้อาหารหรือยาอาหารบางชนิดที่เป็นของแสงงต่อโรค ใช้ยาสมุนไพรซึ่งเป็นยาดำรับ อาจใช้ร่วมกับการนวด การปรับพฤติกรรม หรือทำพิธีกรรมร่วมด้วย โดยเฉพาะเมื่อสาเหตุของการเจ็บป่วยเกิดร่วมกับการเติ่ยสมดุลของขวัญก็จะทำพิธี ยั่งขวัญ หรือเรียกขวัญให้กลับคืนมาสู่ร่างกายหรือวัยวะที่ขวัญนั้นอยู่

วิธีการvinicidiumของหมอดินพื้นบ้านล้านนาไม่ได้แยกขั้นตอนของการvinicidiumกับการรักษาออกจากกันชัดเจน วิธีการvinicidiumไม่มีหลักที่ตายตัวหรือใช้ร่วมกัน ในส่วนของขั้นตอนการรักษาของหมอดินพื้นบ้านล้านนานั้นสามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ดังนี้

- กลุ่มที่ป้องกันหรือรักษาด้วยพิธีกรรม เช่น การดูฤกษ์ยาม การจัดปัดเปาสิง เลวร้ายจากการดู
- กลุ่มที่ป้องกันหรือรักษาทางกาย เช่น การนวดบีบเด่น การแหก การย้ำขา
- กลุ่มที่ป้องกันหรือรักษาด้วยยาสมุนไพร
- กลุ่มที่ป้องกันหรือรักษาด้วยอาหารและการกิน เช่น การจดอาหารแสง หรือกินอาหารให้สดคล้องกับธาตุของผู้ป่วย

4.2 ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านภาคอีสาน

ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการเจ็บป่วย คือ ความเชื่อเรื่องกรรมตามหลักพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องผี และความเชื่อเรื่องเคราะห์กรรม

วิธีการรักษาและหมอยืนบ้านภาคอีสาน แบ่งได้ 6 ประเภท ได้แก่

- หมอยาสมุนไพร รักษาโรคโดยใช้สมุนไพร โดยอาจมีค่าถ้าความประกอบด้วย
 - หมомнต์หรือหมอเป้า รักษาโรคด้วยการเป่านต์หรือใช้ค่าถ้าความเป็นหลัก
 - หมออรุณ ใช้พิธีกรรม เช่น ผูกฝ่าย (สายสัญญา) rodents เป็นต้น ร่วมกับค่าถ้าขับไล่ผีที่เป็นสาเหตุการป่วย
 - หมอสูชัวญ ทำพิธีเรียกขวัญให้กลับคืนสู่ร่างกายเพื่อให้หายป่วย
 - หมอมอหรือหมอดู ใช้ดูฤกษ์ยามเคราะห์กรรมเพื่อรับบุสาเหตุของการเจ็บป่วย
 - เน่าจ้า มีหน้าที่ประกอบพิธีกรรมเพื่อบวงสรวงสังเวยผี และเทวดาประจำหมู่บ้าน

4.3 ภารกิจปัจจุบันของการแพทย์พื้นบ้านภาคกลาง

ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตและสุขภาพของคนภาคกลาง เนื่องจากอยู่ใกล้กับศูนย์กลางพัฒนาทำให้แนวคิดเกี่ยวกับผู้และอำนาจเหนือธรรมชาติมีความสำคัญลดลง ในขณะที่มีความรู้และตัวยาจากภูมิปัญญาอื่นมาใช้รักษาโรค

วิธีการรักษาและหมอยืนยันว่าบ้านภาคกลาง หมอยืนยันว่าบ้านที่พบเมื่อกับภาคอื่น แต่ค่าถ้าภาคและพิธีกรรมอาจจะแตกต่างกันไปไม่ชัดช้อน

4.4 ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านภาคใต้

ความเชื่อก็ภัยกับชีวิตและสุขภาพของคนภาคใต้ในเรื่องเหนือธรรมชาติมีน้อยกว่าพื้นที่อื่น เนื่องจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ วัฒนธรรม การนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งทำให้คนในภาคใต้ไม่ต้องมีความรู้สึกพึงพอใจกับคำแนะนำเหนือธรรมชาติมากนัก

วิธีการรักษาและหมอดพื้นบ้านภาคใต้ ประเภทของหมอดที่รักษาส่วนใหญ่จะเป็นหมอดมุนไพรที่เชี่ยวชาญการใช้สมุนไพรในท้องถิ่น หมอดำแยกที่เรียกว่า ตะบิแต่ และหม่อง

กฎบัญญัติการแพทย์พื้นบ้านในท้องถิ่น

ตัวอย่างกรณีศึกษา “หนองครักษ์”

5. ข้อมูลส่วนตัวของหมอพื้นบ้าน

ชื่อ : นาง อารีมะห์ มະເຕັງ

ที่อยู่ : 97 หมู่ 1 ตำบล : ห้างເຜືອກ อำเภอ : ຈະແນະ จังหวัด : ນราธิวาส

อาชีพ : ກວິດຍາງ ວັກຊາຄນ້າໄຟ (หมอตำแດ)

ประสบการณ์การทำงานนานกว่า : 10 ປີ

6. ความเชี่ยวชาญในการรักษา

เชี่ยวชาญในด้านการนวดรักษาและบรรเทาอาการปวดเมื่อย โดยคนใช้ที่มารักษาในแต่ละวันสูงสุดจำนวน 5-7 คน

7. การสืบทอด

ได้รับการสืบทอดความรู้มาจากบรรพบุรุษ และได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ โดยการเข้าอบรมและศึกษาจากตำราโบราณ

8. วิธีการรักษา

-วิเคราะห์หาสาเหตุการเจ็บป่วย และรักษาโดยการใช้น้ำมันนวด ประกอบกับบทสวัด (บทดูอ้อ)

และนำน้ำมันที่ผ่านการดาร์แมรักษาโดยการนวด รักษาตามอาการคนไข้

- โดยคนใช้ต้องมานวด อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ถ้ายังไม่หาย หมอยังนวดและดูอาการเรื่อยๆ

9. รูปแบบวิธีการรักษา

รักษาโดยการนวดประกอบด้วยบทดูอ้อ (บทสวัด)

10. วัสดุอุปกรณ์หรือสมุนไพรที่ใช้ในการรักษา

น้ำมันนวด

ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ประวัติของหมອแจ้ง

หมອแจ้ง(นาญ) เกิดแก้ว เกิดเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2585 ที่บ้านคลองมณฑ์ ตำบลท่าแร้งออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เป็นบุตรคนที่ 1 ในจำนวนพี่น้อง 3 คน ของคุณพ่อคำ และคุณแม่นوال หมອแจ้งมีโอกาสเรียนหนังสือแค่ชั้น ป.๒ เท่านั้น

โดยที่ปู่และพ่อนอกจากมืออาชีพทำนาเป็นหลัก ยังทำหน้าที่เป็นหมอยารักษามาเพื่อบ้านในห้องถิน พ่อหมອแจ้งจึงมีโอกาสได้เรียนรู้ และสืบทอดภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านจากปู่และพ่อ มีโอกาสได้เข้าป่า เสาหายาสมุนไพรและเรียนรู้วิธีการดูแลรักษาคนไข้จากปู่และพ่อมา ตั้งแต่ยังเล็ก

หมອแจ้งได้บวชเรียนครั้งแรกเมื่ออายุ 22 ปี ได้บวชเต็มพรรษา กับพระครูนาน เจ้าคณะอำเภอ บ้านแหลมซึ่งเป็นอุปัชฌายาจารย์ให้ต่อมา ยังบวชครั้งที่ 2 อีก 2 พรรษา ได้ศึกษาจนสามารถท่องจำและสรุป มนต์ สิบสองตำนาน ได้จนจบ และพบว่าคากาอาคมที่ปู่สอนนั้น ล้วนยันย่อมา จากบทสรุปต่างๆ ในสิบสอง นาน พิธีกรรมเพื่อไล่ภูตผีต่างๆ ก็สืบทอด มาจากพิธีกรรมดังต่อไปนี้ คือ รักษา เช่น บทสรุปในพระอาทิตย์ พระปริตรสูตร ที่พระพุทธองค์สรุปในพิธีช่วยให้ผู้ครอบครองพื้นที่ภัย ของบ้านและอนุญาตเป็นต้น

แม้ความรู้หนังสือเพียงชั้นประถม 2 จะน้อยและส่วนใหญ่เกลือนี่เป็นเดียวแต่หมອแจ้งก็ใช้ ความเพียรเรียนรู้บทสรุปต่างๆ ได้แล้ว

ข้อสำคัญคือ แม้สิ่งใดๆ ก็ตามที่เป็นอุบัติที่รักษาศีล 5 โดยเคร่งครัดตลอดชีวิต ด้วย ชะตาฟ้าลิขิตที่พ่อหมອแจ้ง ไปเกิดที่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ณ เวลานั้นประเทศไทยเกิดศึก สงคราม หมອแจ้งวัย 26 ปี จึงต้องตัดสินใจหนีเข้าป่า “ถ้าไม่พากันเข้าป่าที่อกเหนนนกคงถูกจับ ถูกฆ่าตายกัน หมด”

หมອแจ้งออกทำการในป่าฯ เป็นเวลา 19 ปี ได้เข้ามานัก ปี ไปอยู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หมອแจ้งรอดูท่าทีอยู่ระยะหนึ่ง ก็ตัดสินใจ กลับมาถิ่นฐานบ้านเกิดมาพัฒนาภูมิปัญญาไทย และจึงเริ่มใช้วิชา ความรู้ทางการแพทย์แผนไทยช่วยเหลือคุ้มครองบ้านที่ตำบลท่าแร้ง อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มา จนบัดบ้านปัจจุบัน

แม้การแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศไทยจะพัฒนาไปมาก ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วน หน้ามีอันสิ่งสีไฟไปถึงผู้ยากไร้ในชนบทมากแล้ว แต่เป็นไปด้วยท่องถ่ององค์กรอนามัยโลก ได้คืนพนและประกาศ นโยบายไว้วัตถุตั้นทศวรรษ 2520 ว่า ลำพังการแพทย์แผนปัจจุบัน ย่อมไม่สามารถนำพาให้ ประชาชนบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้าได้จำเป็น ต้องพึ่งการแพทย์ดังเดิมของแต่ละประเทศด้วย เพราะ การแพทย์ทุกแขนงย่อมมีพรมแดนและข้อจำกัด หมອแจ้งจึงยังคงเป็นที่พึ่งของ ประชาชนในท้องที่ห่างไกล ได้มาก ด้วยความรู้ความสามารถ ด้วยปฏิปทาอันเปี่ยมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมวิชาชีพ บันส่องเท้าเปล่า

ที่คุ้นชินกับการเหยียบย่างไปบน พื้นแผ่นดิน ด้วยการรู้จักสมุนไพรทุกต้นในสวนหลังบ้านและในป่าเขา คุณความดีของหมู่เจ้จึงเปล่งประกายหอมหวานลง ถอยทวนน้ำ

นโยบายไว้ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2520 ว่า ลำพังการแพทย์แผนปัจจุบัน ย่อมไม่สามารถนำพาให้ประชาชนบรรลุสุขภาพดีถาวรน้ำใจจำเป็น ต้องพึ่งการแพทย์ดั้งเดิมของแต่ละประเทศด้วย เพราะการแพทย์ทุกแขนงย่อมมีพรมแดนและข้อจำกัด หมู่เจ้จึงยังคงเป็นที่พึ่งของ ประชาชนในท้องที่ห่างไกล ได้มาก ด้วยความรู้ความสามารถ ด้วยปฏิภาณเปี่ยมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมวิชาชีพ บนสองเท้าเปล่า ที่คุ้นชินกับการเหยียบย่างไปบน พื้นแผ่นดิน ด้วยการรู้จักสมุนไพรทุก ตำบลบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดนครพนม ท่านกล้ายืนบนหมู่พระ รักษาญาติโภນในถิ่นเกิดจนมีชื่อเสียงขยายโดยเฉพาะด้านการรักษา โรคมะเร็งซึ่งมีพื้นที่อยู่ในประเทศไทย ในถิ่นและต่างถิ่นพากันมาเรักษามากมาย เพราะท่านเป็นหมู่พระผู้นี้ เมตตา เอาใจใส่รักษาญาติโภนด้วยความเต็มใจ โดยไม่เห็นแก่ลาภสักการะใดๆ หลังจากใช้ชีวิตเป็นหมู่พระได้ 8 พรรษาท่านจึงปรารถนาตัวเองว่าการเป็นหมูอยาในสมณเพศอาจจะไม่เหมาะสมต้องคลูกคลิกับอุบากสีภายในอยู่ตลอดเวลา ท่านจึงตัดสินใจสึกออกมานเป็นหมู่รักษาคนไข้อยู่กับบ้าน แต่ก็ไม่ทิ้งวัดทุกวันพระท่าน จะไปวัดทำบุญรักษาศีล 8 ทำวัตรสาวดมนต์ หากไม่ไปวัดก็จะนั่งสมาธิ ภาวนา ทำวัตรสาวดมนต์ที่บ้าน โดยรักษาศีลอย่างเคร่งครัดตลอดชีวิต เมื่อลาเพศกิழอกมาแล้ว หมู่เจ้จึงได้ร่วมชีวิตฉันท์สามีภรรยา กับนางบุญเทียน ใช้ต้นเชือก มีบุตรสาวด้วยกันหนึ่งคน นอกจากภรรยา จะทำหน้าที่เป็นแม่ครีเรือนแล้วยังทำหน้าที่ผู้ช่วยหมู่อย่างบ้านแข็งอีกด้วย เนื่องจากได้อุทิศตนเป็นแพทย์พื้นบ้านรักษาดูแลไทยบ้านที่เจ็บไข้ได้ป่วยเป็นเวลานานกว่า 25 ปี รักษาผู้ป่วยที่บ้านเลขที่ 65 หมู่ 3 ตำบลท่าเรียง อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบูรณ์ ท่านยังประกอบวิชาชีพประจำคลินิกตำบล ตั้งอยู่เลขที่ 34 ตำบลบ้านแหลม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 76110

ภูมิปัญญาความชำนาญจากบรรพบุรุษ หมออายุรกรรมพื้นบ้าน :เรียนรู้จักโรค การวินิจฉัยโรค และการรักษาโรคชนิดต่างๆ โรคที่หมออพื้นบ้านตระกูลเพชรฤทธิรักษา อาทิเช่น กลุ่มโรคเด็ก ได้แก่

- โรคกำเริດ หมายถึง อาการไม่สบายที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด มี อาการร้องไห้ไม่หยุด โดยไม่ทราบสาเหตุ ในเด็กเล็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง อายุ 2 ขวบ
- โรคทำมะลา หมายถึง อาการหายใจไม่ออกในเด็กเทียบได้กับโรค คอตีบ หรือเรียกว่า ทำมะลาจับลำคอ
- โรคชางตานขโนย หมายถึง โรคที่เกิดแก่เด็กที่ขาดอาหาร(เพราะ พ่อแม่จง) ลำแข็ง ลำชาจ่อง (เล็ก) พุงใหญ่ เรียกว่า ชางปี้ ไฟหรือบางครั้ง อาจมีอาการปีกหลอกินข้าวลง ไปกีกินน้ำลง ไปกีกีอกหมูจนไม่มีอาหาร และน้ำอยู่ในท้องเลยเรียกว่าชางปี้ชางบางชนิดจะมีอาการไข้แทรกอาจ มีลำตัวเหลืองเหมือนมีน้ำ

เรียกว่าซางเหลือง หรือเมื่อมีไข้ขึ้นจะมีอาการ ชาด่อนชาดเงน (ชาดื่นชาดงอ) เรียกว่า ชาด่อนชาดเงน เป็นต้น กลุ่มโรคสตรี ได้แก่

- เลือดประจำเดือนมาไม่ปกติและมคลูกไม่ปกติ
- โรคหมวดขาว หมายถึงอาการตกขาว มีน้ำมือกขาวบุนหรืออาจ จะมีสีเหลือง หรือสีน้ำตาล (กรณีมีเลือดปน) ไหลอออกมากจากช่องคลอด ในกรณีที่ผิดปกติจะมีกลิ่นเหม็นและคันในช่องคลอดมาก
- โรคกลูนเลือด หมายถึงอาการไข้ที่เกิดจากภาวะห瘟 Ying หลังคลอด เลือดเสียหรือน้ำขาวปลาดูกขับออกมากไม่หมด หรือห瘟 Ying หลังคลอดแล้ว อู้ไฟไม่ได้เลือดเสียที่ตกค้างอยู่ภายใน ถ้าไม่รุนแรงเลือดออกมากให้หมดเลือดจะกลایเป็นพิษได้
- โรคแม่ลูกอ่อนกินผิด หมายถึง อาการผิดปกติในหลังคลอด ที่กินอาหารผิดสำแดงหรือของแสลง มีอาการตั้งแต่ มีดหน้าวิงเวียน ชา (อาเจียน) แน่นหน้าอัก จนถึงขันลิ้นกระด้างกลางเข็ง พุดไม่ได้หมดสติ และอาจเสียชีวิตได้ถ้าเก็บไม่ทัน อาการต่อเนื่องของโรคนี้คือ แม่ลูกอ่อน ไม่มีน้ำนม เป็นอาหาร ผอมโซ กลุ่มโรคบุรุษ หรือโรคอุปทาน หมายถึง โรคหนองใน ซิพิลิส กลุ่มโรคไข้หามากไม้: เชื่อกันว่าเป็นไข้ที่มาจากการตื้นไม่โดยทั่วไป หมายถึง ไข้ป่า ซึ่งคือ ไข้ขับสันหรือมาลาเรีย นั่นเอง ถ้ามีอาการไข้ต่ำ เรียกมากๆ ไม่น้อย แต่ถ้ามีไข้สูงมากเรียกว่า มากไม่ไหว แต่ยังมี ความหมายของไข้หามากไม้ที่กว้างกว่านั้น คือ อาจหมายถึง ไข้รากสาด ใหญ่ (ไข้หามากไม่กินเลือด) ไข้ไฟฟอยด์หรือไข้รากสาดน้อย (ไข้หามากไม่กินลำไส้) หรือไข้กาพนกนางแอน (ไข้หามากไม่ทกทื่น) เป็นต้น กลุ่มโรคประดง (หรือปานคง) : โดยทั่วไปหมายถึง กลุ่มอาการมีนตึงแพร่ ขยายไปตามผิวหนัง (มีนเซีย) ปวดเมื่อยไปตามเนื้อตัว ปวดข้อ ปวดหัวมัวตา และปวดเง็บปวดร้อนไปตามลำตัวหรืออาจมีอาการคันร่วมด้วย ได้แก่
- ประดงไฟ หมายถึง ไข้ที่มีอาการปวดร้อนตามร่างกาย
- ประดงเย็น หมายถึง ไข้ที่มีอาการมีอีกน เท้าเย็น
- ประดงเต็น ประดงอืน หมายถึง ไข้ที่มีอาการเจ็บปวดวิง ไปตามเส้น ตามอีนทั่วร่างกาย
- ประดงเมื่อย หมายถึง ไข้ที่มีอาการเมื่อยตามเนื้อตามตัวอ่อนเปรี้ย เพลียแรง ถึงขนาดยกแขนยกขาไม่ขึ้น
- ประดงเข้าข้อ หมายถึง ไข้ที่มีอาการปวดหัวเข่า นั่งพับขาไม่ได้
- ประดงถือหัว หมายถึง ไข้ที่มีอาการปวดหัวมัวตา หนักหัวมาก
- ประดงคัน หมายถึง ไข้ที่มีอาการคันวิง ไปตามเส้น ตามลำตัวอาจ มีคุณคันหรือไม่มีคุณคันได้

- ประดงซักแอนซักແງນ หมายถึง ໄຟທີມີອາກາຣ໌ຊັກດິນຊັກອວລາໄຟຂຶ້ນ ແລະສົງປົນປົກຕືເມື່ອໄຟຈຸດ
- ประดงເລືອດ หมายถึง ໄຟທີມີອາກາຣ໌ເປັນຈຸດຫີ່ອຕຸ່ມເລືັກ ສີແແງ ຕາມແບ່ງຫາຫຼາຈຸດ ເປັນຕົ້ນ ກລຸ່ມໂຮຄສະດວງ (ຫີ່ອໂຮຄຣີດສີດວງ) : ເປັນໂຮຄກລຸ່ມໜັ່ງ ທີ່ເກີດໄດ້ກັນ ອວຍວະຕ່າງໆທີ່ກາຍໃນແລະການອກຮ່າງກາຍ ມັກຈະມີຕິ່ງຫີ່ອກ້ອນເນື້ອເກີດ ຂຶ້ນທີ່ອວຍວະນັ້ນ ຄ້າເກີດໃນຂ່ອງຕາເຮີກສະດວງຕ້າເກີດໃນໂພຣງຈຸດເຮີກ ສະດວງດັ່ງ ຄ້າເກີດທີ່ຂ່ອງທວາຮນັກເຮີກວ່າ ສະດວງທວາຮນັກໃນສໍາໄສ ເຮີກວ່າ ສະດວງດຳໄສເປັນຕົ້ນ ໂຮຄຄິນຜິດ : ໄມອພື້ນບ້ານອືສານ ອື່ວ່າການກິນຂອງຜິດເປັນໂຮຄນິດໜັ່ງ ຄນທີ່ມີອາກາຣຈາກກິນຂອງຜິດມັກຈະເປັນຜູ້ປ່າຍຈາກໂຮຄອື່ນນາກ່ອນ ຜົ່ງຈະຕ້ອງ ຂະລຳ (ເວັນ)ຂອງກິນບາງອຍ່າງຫີ່ອຂອງທີ່ແສດງຕ່ອງໂຮຄແຕ່ຄ້າເພົດກິນອາຫາຣ ຕ້ອງຫ້າມລົງໄປກີ່ຈະທຳໄຟເກີດອາກາຣຕ່າງໆເຊັ່ນ ລົງທຶນ ສາກ (ອາເຈີນ) ເປັນຕົ້ນ ຜົ່ງຈະທຳກາຣັກຍາ ຄ້າໄໝຮັກຍາກີ່ໄໝໜ້າຍໂຮຄມະເຊີງຫີ່ອໂຮຄມະເຮີງ : ຂໍ້ໂຮຄກລຸ່ມໜັ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນທີ່ອວຍວະກາຍໃນແລະ ການອກຮ່າງກາຍ ໂຮຄນີ່ມື່ອເກີດຂຶ້ນທີ່ໄດ້ຈະທຳໄຟເນື້ອບົຣວັນນັ້ນເນຳ ແລະ ລູກຄາມບໍາຍັດຕົວເຮີກວ່າເນື້ອຮ້າຍ ຫີ່ອເກີດເນື້ອງອກຂຶ້ນເຮີກວ່າເນື້ອອກ ພ້ອມອູ້ເຄນທອງ ເພີຣຖົທີ່ມີຂໍ້ອເສີຍໃນກາຣັກຍາໂຮຄມະເຊີງໜິດຕ່າງໆ ໄດ້

ຫາຍາດ ໂດຍເຊື່ອວ່າເກີດຈາກຝີທີ່ອວຍວະກາຍໃນຫລຸ່ມໜັ້ນ ເຊັ່ນ ຝີ້ຫວັດໝາຍ ຊົ່ງນະເຮັງຕັບ ຝີ້ດຳໄສ ມາຍຄື່ນນະເຮັງດຳລູກໝາຍຄື່ນນະເຮັງນົດລູກ ຢ້ອຝີປອດໝາຍຄື່ນນະເຮັງປອດຫີ່ອວັນໂຮຄ ເປັນຕົ້ນ ພ່ອ ພ່ອມສອບຍ່ອງກີ່ໄດ້ ຮັບກາຣຄ່າຍທອດວິຫາຮັກຍານະເຮັງຂອງສາຍຕະກຸລເພີຣຖົທີ່ມາຈີ່ບໍ່ວ່າມີຫຼັງກາຍ ແລະມີຂໍ້ອເສີຍ ຖາງດ້ານນີ້ມາຈີ່ນົດບັງຈຸນັນ ໂຮຄກະດູກເຄີ່ອນ ກະດູກທັກ ກະດູກແຕກ : ໄມອພື້ນບ້ານຕະກຸລເພີຣຖົທີ່ມີ ຂໍ້ອເສີຍໃນດ້ານເປັນໝອເປົ່າກະດູກປະສານກັບກາຣໃຫ້ນັ້ນມັງສາມຸນໄພຣ ທານວຽກຢາ ນອກຈາກນີ້ຍັງມີຄວາມ ເຈັນປ່າຍທີ່ໄປອົກຫລາຍໂຮຄ ທີ່ໄທບ້ານສາມາຮຣ ຝັກຝີຝັກໄຟກ້ານໝອຍາສາມຸນໄພຣຕະກຸລເພີຣຖົທີ່ໄດ້ເຊັ່ນ ເບາຫວານ ໄຟ ເລືອດອອກ ໂຮຄກະເພາະອາຫາຣ ຝີ້ໜິດຕ່າງໆ ໂຮຄໜັກໜັນ (ຫົ່ວ່າງຝູກ) ບົດ ທ້ອງຮ່ວງ ປັດທ້ອງ ທ້ອງອືດ ທ້ອງເຟື່ອ ໂຮຄລ່ອງແກ້ວ (ໂຮຄງສວດ ໄພລາມຖຸງ) ເຮັມ ດາງຫຼຸມ ລມພິຍ ຜົ່ນຄັນ ຢ້ອງຄູກສັຕິວົບຕອດ ເປັນຕົ້ນ ກາຣຕຽງວິນິຈັຍໂຮຄຂອງໝອພື້ນບ້ານອືສານ ຄນທີ່ໄປນັກເຂົ້າໃຈພົດວ່າໝອພື້ນບ້ານອືສານເປັນໝອຜິຫຼືໝອໝອ ເຄົາ ໄນມີໜີ້ຫລັກວິຊາໃນກາຣຕຽງວິນິຈັຍໂຮຄ ຕຽກກັນຂ້າມ ໄມອພື້ນບ້ານຕະກຸລ ເພີຣຖົທີ່ກໍ່ເມື່ອນກັບໝອ ພື້ນບ້ານເຂົ້າວ່າມີຫຼັງກາຍທີ່ໄປທີ່ມີຂັ້ນຕອນກາຣຕຽງ ວິນິຈັຍຈົນແນ່ໃຈວ່າເປັນໂຮຄຂະໄຮກ່ອນວາງຍາຮັກຍາ ແມ້ຈະໄນ້ນີ້ ກາຣບັນທຶກ ເວະຮະເບີຍຄນ ໄຟຍ່າງເປັນຮະບນກີ່ຕາມ ກາຣຊັກປະວັດ ເຮັມຕັ້ງແຕ່ “ກາຣຊັກປະວັດສຳຄັນ” ຈາກ ຜູ້ປ່າຍຫີ່ອຄູາຕິຜູ້ປ່າຍ ເຊັ່ນ ອາຫາຣກິນອຸ່່ຫລັນອນ ອາຊີພາກຈານ ເຄຍເຂົ້າຄົມໝາຫຼືເປົ່າ ປ່າຍ

ນາກີ່ວັນແລ້ວ ເຄຍປ່າຍແບນນີ້ມາກ່ອນໄໝ່ມ ເປັນຕົ້ນ ຈາກນີ້ຈະ “ຊັກອາກາຣສຳຄັນ” ວ່າເຈັບຄິງ (ເຈັບປັດ ຮ່າງກາຍ) ຕຽກ ໄທນ ປັດທ້ວາ ປັດທ້ອງຫີ່ອເປົ່າຮ້ອນຫີ່ອຫາວະສັບ້ນ (ຫາວະສັນ) ກາຍໃນ ຮ່າງກາຍໄໝ່ມ ພັກຫີ່ອເປົ່າ ກລືນຂ້າວນີ້ເປັນອຍ່າງໄຣ ຈຶ່ງລົງຈຶ່ງລົມຫີ່ອ ເປົ່າ ນູ້ໄດ້ຍືນໄໝ່ມ ປື້ເຍົວເປັນປົກຕິດຫີ່ອເປົ່າ ຄ້າ ຄນໄຟເປັນຫຼົງສາວໃຫ້ ຄາມວ່າປະຈຳເດືອນເປັນປົກຕິໄໝ່ມ ເປັນຕົ້ນ

การสังเกต สังเกต : สีผิว สีหน้า ดวงตา ริมฝีปาก เล็บ การเดิน การลุกนั่ง อ้าปากได้ตามปกติไหม หรือให้อ้าปากเพื่อสังเกตล้วน โภณล้วน เหงื่อกฟัน กระพุ้งแก้ม สังเกตผิวว่ามีเม็ดตุ่น ผื่นคันตรงไหนบ้าง มีเหงื่อออกรามาก ผิดปกติหรือเปล่าเป็นดัน

การสัมผัส คลำคิ่ง (สัมผัสร่างกาย) : เอาหลังมือแตะหน้าผาก และใต้คาง สัมผัสฝ่ามือฝ่าเท้าเพื่อตรวจความร้อน จับข้อมือตรวจชีพจรกดท้องน้อย เบากดชายโครงซ้าย-ขวา บีบแขน บีบขาเบาๆแล้วถามว่าเจ็บไหม ปวด เมื่อยตรงไหนบ้าง เป็นต้น การตรวจกลืน

สืบกลืน (พิสูจน์กลืน) : ขณะนั่งไก่ล้วน ไข่ไดกิล่นอะไรมบ้าง เช่น กลืน คำ กลืนเน่าเหม็น หรือกลืนเหม็น เขียวหรือไม่ การทำนายโรค

ขั้นตอนทำนายโรค (วินิจฉัยโรค) : เป็นขั้นตอนสำคัญในการ วิเคราะห์ข้อมูลผู้ป่วยจากการซักประวัติซักอาการ ตรวจร่างกาย แล้ว

วินิจฉัยให้ได้ว่า ผู้มาหาหมอป่วยเป็นโรคอะไร

การรักษา จากนั้นจึงให้การรักษาที่ถูกกับโรค เช่น คนไข้หญิง มาด้วยอาการ ปวดท้องน้อยตรมดลูก ปวดกั้น โดยเฉพาะเวลายกของหนักยิ่งปวดมาก ก็วินิจฉัยได้ว่าเป็นอาการดลูกหย่อน เป็นต้น

คติธรรมประจำใจของหมอใจพระ

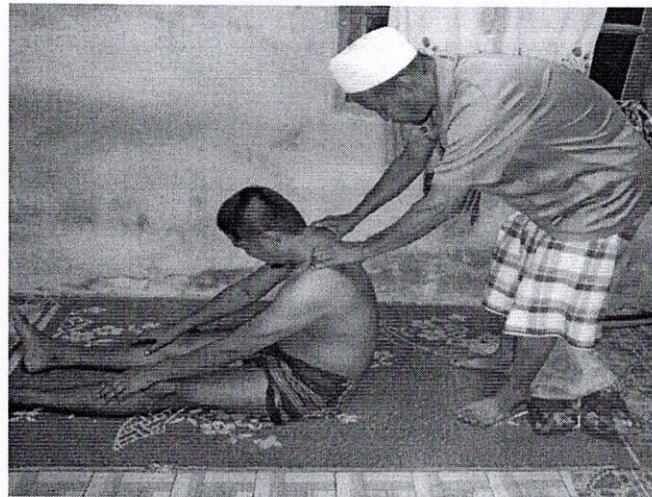
- “ผู้พูดบ่มีความผิดผู้ฟังพึงสังวนน์เมื่อพิดแล้วก็แก้ไขแต่ถ้าไม่พิด ก็เป็นข้อเตือนใจ”
- ปริศนาธรรม “รักษา ๓ ปลาย ๓ ไทย” พ่อหมอดอย เพชรฤทธิ์วิสานาว่า “รักษา ๓ ปลายในที่นี้คือ สำรวมรักษา ปลายตีน ปลายล้วน และปลาย มือไว้ให้ดีๆสำหรับ หาย ๓ ไทย หมายถึงถ้ารักษาตีน ล้วนและมือไว้ดีแล้ว ก็จะบ่เกิดโทษกับตัวเองคือตีนอย่าไปที่บ่ถ้าตีนบ่พาไปก็ไปบ่ได้ล้วนให้ เวลาแต่คำที่ดีคำบ่ดีอย่าพูด มือให้เข็ดแต่สิ่งที่ดีสิ่งไหนบ่ดีอย่าเข็ด”

นวัตกรรมภูมิปัญญา

หมอดธรรมหรือหมอนจิตบำบัดพื้นบ้าน : การใช้พิชีกรรมความเชื่อของพุทธกับไสยพื้นบ้าน เพื่อให้เกิดสมานิจิต และขวัญกำลังใจของทั้งหมอดและคนไข้ นับตั้งแต่การทำพิธีตั้งคาย ขันธ์ ๕ ในวันอังคารเพื่อบูชาครูก่อนเริ่มรักษาโรค คนไข้จะนำดอกไม้ ๕ คู่ เทียน ๕ คู่ชั่นผึ้นแพรava เงิน ๑๒ บาท มาไหว้ครูขอให้ท่านช่วยคุ้มครอง และช่วยให้การรักษาโรคประสบผลสำเร็จเมื่อหายโรคแล้วคนไข้จะทำพิธี ปลงคายเพื่อแสดงความสำนึกรักในบุญคุณของหมอดและครูอาจารย์เจ้าของ วิชาที่ช่วยเหลือให้การรักษาประสบความสำเร็จ ตามจรรยาบรรณ หมอดพื้นบ้านจะไม่เรียกค่าตอบแทนจากคนไข้ (เพราะถ้าเรียกค่ารักษาถือว่า “ผิดครู” ทำให้วิชาเสื่อม) แล้วแต่คนไข้จะสมนาคุณตามเศรษฐฐานะ สำหรับพ่อหมอดอยนั้น ถ้าคนไข้ไม่มีเงินก็ไม่ต้องให้มีเพียงคอกไม้และเงินบูชาครู๑๒ บาทก็พอแล้ว ในกระบวนการรักษาโรคต่างๆ เช่น การรักษาโรคมะเร็ง แม้จะใช้สมุนไพรบำบัดเป็นหลัก แต่หมอดสายตระกูลเพชรฤทธิ์ก็ยังใช้การบริกรรมคานาในขั้นตอนการ

รักษา เมมีอนหมอพื้นบ้านอีสานทั่วไปโดย ใช้คำาเสกขณะต้มยาหรือขณะฝนยา พร้อมกับเป้ามนต์ลงที่ตัว คนไข้ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่คนไข้บันเป็นจิตบำบัดอย่างหนึ่ง คำาเสกยา และเป่าที่พ่อหมอถอย ได้รับการถ่ายทอดมา ก็คือคำา “จะยันโต” อ่านย่อ ดังนี้ “จะยัน โต โต ยัน ชัย ชัย ยัน ติ ติยัน ชัย” อันเป็น หัวใจ แห่งชัยชนะในบทสาคูนต์ “พุทธชัยมงคลคำา” นั่นเอง โดยเชื่อว่า คำานี้จะช่วยลดการอักเสบ ทำ ให้เนื้อร้ายbulkตัวลง นอกจากนี้ยังมีคำา “ประติสังกะ โร ประติศากะยะ” เพื่อกำกับมิให้ความร้อนขึ้นมา ลดพิษ ลด ความรุนแรงของโรค คำาเสกเป้าของหมอพื้นบ้านแต่ละครูอาจต่างกัน ไป แต่สำหรับสายศรีภูลไทย ความของพ่อหมอถอยนั้นล้วนนำมาจากบท พุทธมนต์ในสิบสองคำานานทั้งสิ้น กล่าวคือมีความเป็นพุทธคุณ มากกว่า คุณ ไสยกัดที่สำคัญคือการบริกรรมคำาช่วยให้จิตของหมอเป็นสามัชชีและ มีความละเอียดประณีต ในการเก็บยาและปูรณาจันเป็นการช่วยเสริมให้ จิตบำบัดพื้นบ้าน สมุนไพรมีฤทธิ์เต็มตามสรรพคุณยา

ភ្នំពេញ សាស្ត្រ ការ រោងចក្រ នគរបាល អង្គភាព នគរបាល

5. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- ชื่อนาย มนนาเซล ตาเล็ส อายุ 52 ปี
 - คนในหมู่บ้านจะเรียกว่า ปะจุ
 - ที่อยู่ปัจจุบัน 68 หมู่ 1 ตำบลกาลิชา อำเภอระแหง จังหวัดนราธิวาส 96130
 - จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - อาชีพ กรีดยาง
 - ความเชี่ยวชาญด้านหมอนวด

6. ประวัติการรักษา

- ปัจจุบันยังไม่มีในประกอบโรคศิลปะ มีประสบการณ์การรักษามากกว่า 12 ปี โดยได้รับการสืบทอดจากคุณยายของท่าน และได้ทำการเรียนรู้เพิ่มเติมจากตำราและประสบการณ์ แล้วก็ยังไม่เคยถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อให้ใคร
- สำหรับการรักษา ประจุจะรักษาคนป่วยที่มีอาการปวดเมื่อย ข้อเท้าแพลง ปวดเส้นและอื่นๆ
- ในแต่ละวันจะมีคนมารักษาสูงสุดกึ่งประมาณ 2-3 คน บางวันก็ 1 คน คนที่มารักษาจะมีทุกวัย แต่ส่วนมากจะเป็นวัยทำงานกับวัยผู้สูงอายุ

7. วิธีการรักษา

- หมอบจะทำการรักษา โดยเริ่มจากการซักถามอาการ และจุดที่ปวด
- ขั้นตอนแรกก็จะทวนน้ำมันสมุนไพรที่จุดปวด และจะกดคลำบริเวณที่มีอาการ หลังจากนั้นก็ทำการรักษา โดยมีการรักษาหลายวิธี คือ การนวดเส้น การบีบเส้น และการเหยียบเส้น ขึ้นอยู่กับอาการและตำแหน่งที่เป็นพร้อมกับการอ่านบทสวด (ดุอาขอ) หลังจากนั้นก็แนะนำผู้ป่วยให้ทำท่าบริหาร